

PRZYJACIOŁKA (53) *sb f*

przyjaciołka (52), **przyjacielka** (1); *przyjaciołka* : *przyjacielka* *LibMal* (1:1).

Pierwsze a pochylone; -o- (7), -ó- (1) MurzNT; końcowe a jasne.

sg N *przyjaciołka* (10). ◊ *G* *przyjaciołki* (1). ◊ *D* *przyjaciołce* (1), *przyjacielce* (1). ◊ *A* *przyjaciołkę* (3). ◊ *I* *przyjaciołką* (6). ◊ *V* *przyjaciołko* (18). ◊ *pl N* *przyjaciołki* (4). ◊ *G* *przyjaciołek* (4). ◊ *A* *przyjaciołki* (3). ◊ *V* *przyjaciołki* (2).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVIII w.

1. *Kobieta, która z wzajemnością obdarzana jest względami sympatii, życzliwości, zaufania; amica Mymer¹, PolAnt, Vulg, Mącz, Calep; faulrix Calep (50) : Mymer¹ 37v; Wzyalem kxyedzu Staniflawowi Illuminatorowi fzuknye kthora przedala nyewyaftha przyacziolcze za 18 grofły LibMal 1545/101v; LibLeg 8/161; Mącz 7d.*

przyjaciołka czyja [w tym: pron poss (11), ai poss (2), G sb (1)] (14): Item kalfcze fwey zony przyaczielcze kthora myefzka na Nowey Grobli v pądziwyatra vkradl plańcz *LibMal* 1550/152v; *Wenus mowi. Awo ia też Iuftinie twoiá przyiaciolká/ Niosę miód do vst twoich iáko miá pczolká BielKom* E4v; *była żoná iego [Piotra] z Niemiec Márya przyiáciolká wádziláfawowey. BielKron* 354v, 302v; *RejPos* 166; *BielSat* [I4]; *Y mowiłem/ nie będę was páśc/ co vmiera niech vmiera/ á co sieká niech sieká/ á drugie niech żrą iedná drugiey mięfo. (marg) wł: niewiáftá mięfo przyiáciolki fwey. (-) BudBib Zach* 11/9; *BielSjem* 9, 13; *Calep* 411a; *Nie czynń tego ó [!] Páni/ przyiáciolék twoich Słuchay/ gdyć podawáią tu zdrowych rad fwoich. GosłCast* 63, 21, 39, 52.

Wyrażenia: »przyjaciołka miá (a. namilsza)« [szyk 3:1] (4): rycerz [...] rzekł iey: *Przyiáciolko miá kthora iefteś? Odpowiedziáá mu rzekąc: ieftem krolewná ktoram byá odzierzáá kroleftwo [!] po śmierci oycá mego/ álem przez niektoregó okrutniká zgwałconá/ y wypędzona. HistRzym* 105; *BielSat* D2v; *BielRozm* 27; *Wy namilfzē/ bądźcie tu przyiaciolki moie. Służcie tu/ wytrzymaycie wfzytkie niepokoie GosłCast* 39.

»wierna przyjaciołka« (1): (nagł) Mężátki wotuią. (-) GDyż tę ná nas/ Pánienki/ ípráwę przekládaacie/ Nas wierne przyiáciolki w towarzyftwie maćie. Toż wam fzczeńcie/ co i nam BielSjem 17.

»życzliwa przyjaciołka« (1): Fautrix, amica – Moia ziczliwą prziiácziołka, dobrodzeika Calep 411a.

Szeregi: »powinowate a przyjaciołki« (1): Iáko powinowáte náfze á przyiaciolki náfze biegáią po kąciech/ szukáiąc rády/ fzukáiąc pomocy/ [...] dla nędzney ípráwiedliwości fwoiey. *RejZwierc* 189.

»przyjaciołki i sąsiadki« = amicae et vicinae PolAnt, Vulg (3): MurzNT Luc 15/9; *RejPos* 166; [*niewiasta, która znalazła zagubiony grosz*] *nálazłzy/ wzywa przyiáciolék y fásiádek/ mowiąc: Ráduyćie fię ze mną WujNT Luc* 15/9.

Przen [czyja, czego; w tym: pron poss (3), G sb (1), ai (1)] (5) : *Synu ćci Páná/ á będziefz zdrow [...] Rzecz do mądrości/ Sioftra ma iefteś/ á roftropność zow przyiaciolká fwoiá. Leop Prov* 7/4; *záfie przydzie ípráwiedliwość/ przyiáciolká fkromności/ y ludzkiego dobrá Górndworz Ff8; BudBib Prov* 7/4; *o wftrzymiwáłości/ przyiáciolko Boża od świętych wychwalona. SkarŻyw* 393.

a) *O duszy* (1) :

W połączeniu szeregowym (1): Podź przyjaciołko moiá/ kochánko moiá/ oblubienico moiá: podź á zemną wftąp/ ábyś w kroleſtwie moim/ z Anyołámi y Świętymi twoimi/ vżywáá *LatHar* 283.

a. *Umiłowana, oblubienica* [czyja [zawsze pron poss]] (9): Iako liliá miedzy cirnijm/ tak przyjaciołka moia miedzy dziewczkami Izrael. *OpecŻyw* 187v; Oto thy piekna iesteś przyjaciołko moiá [...] oczki twoie iáko gołębice. *Leop Cant* 1/14, 1/8, 2/2, 10, 13; *BibRadz Cant* 2/2; Wfzytkás ty piękna przyjaciołko moiá á wády niemáſz w tobie. *BudBib Cant* 4/7, 1/14.

b. *O Maryi (10)* : *PatKaz I* 171; dla tego rzeczona przyaczyolką yfz uoley bofkyey byla barzo przyrownana *PatKaz III* 128v.

przyjaciołka czyja [zawsze pron poss] (7): *OpecŻyw* 179, 180; Wthora chwala fyą vkazvye they panny gdy mowy przyaczyolka moya bo ona od vyekow byla mathką bozą *PatKaz I* 1, 1, 11v; bo onyey bylo napyfano [...] wfzytkafz czudna przyaczyolko moya *PatKaz III* 120v, 128.

W połączeniu szeregowym (1): [*Jezus mówi do Matki*] Przeto powftáń/ a podz iuz femną do nieba/ námilſzá gołębiczko moia przijaciołko moia/ oblubienitzo moia *OpecŻyw* 179.

Wyrażenie: »przyjaciołka namilejsza« (1) Nad to ymyą marya ma ynſze ymyona ktorych nayduyą wpyfzmye fzywątym fyedm Pyerue rzeczona przyaczyolką namyleyfchá *PatKaz III* 128.

c. *O świętej* [czyja] (1) : [*św. Paula*] Y tym zámknáwfyzy mowę á ná vftách poki moglá pálcem krzyż S. kładąc/ on głoś oblubieńcá vfyfzáá: wftáń á chodź ſam przyjaciołko moiá/ wdzięczna gołębico moiá *SkarŻyw* 142.

2. *Krewna (1)* : [*mieszkańcy wyspy Fortunate*] w małżeńſtwie ſie dobrze nie záchowáią/ bo ktorą chce żonę mieć poymie ſioſtrę álbo przyjaciołkę iáką/ á ma żon co chce/ y rozwiedzie ſie kiedy chce z żoną *BielKron* 447.

3. *Małżonka* [w tym: czyja (1)] (2) :

Wyrażenie: »przyjaciołka miła« (1): Mátko naymileyfza/ żono y przyjaciołko moiá miła [*uxor et amica*]/ ia ieftem fyn y mąż twoy *HistRzym* [39].

Szereg: »żona i przyjaciołka« (2): O Boże/ y coſ to ná mię dopuſcił/ oto mátká moiá iefť mi żoną y przyjaciołką [*amica mea, uxor mea*]. *HistRzym* 37, [39].

Synonimy: **1.a.** *kochanka, miłośnica, oblubienica*; **3.** *małżonka, żona*.

Cf **NIEPRZYJACIOŁKA**